

F I G Y E L Ő S Z O L G Á L A T
=====

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapokban megjelent, műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkek rövid ismertetését.

002(439+497.1)

Tudományos dokumentáció Jugoszláviában és Magyarországon.

- BEYERLY, E. - American Documentation, 1955. jul. p. 151-161, T:OMK. Egy bizonyos állam dokumentációjának kettős feladata van. Egyrészt a hazai közvélemény tájékoztatása kül- és bel-földi tudományos eredményekről általában, másrészt a külföld széleskörű tájékoztatása a hazai tudományos eredményekről. Mind Magyarország, mind Jugoszlávia központosított dokumentáció útján kívánja ezeket a feladatokat teljesíteni.

Jugoszláviában a Jugoszláv Nemzeti Bibliográfia 459 hazai folyóirat cikkeit közli decimális szakrendbe rendezett tárgymutató alapján. 1951-ben alcíme megváltozott, azóta a napilapok cikkeit is indexéli. 1952 eleje óta három sorozatban jelent meg. Minden sorozat tárgy és szerző szerinti mutatót is közöl.

Ehhez a Nemzeti Bibliográfiához hasonlóan több szövetségi köztársaságnak külön bibliográfiái vannak. A cikk különböző kézikönyvszerű kiadványokat is felsorol, melyek eredményesen használhatók fel, ha a tudományok jugoszláviai helyzetéről kívánunk tájékozódni.

Az 1950-51-ben megalakult Jugoszláv Dokumentációs Központ kiadja a "Jugoszláv Műszaki Dokumentáció" című kiadványt, mely a hazai tudományos folyóiratokban megjelent cikkek rövid indikativ jellegű kivonatait tartalmazza. Anyagát decimális rendben közli, francianyelvű címfordításokkal.

A külföldi lapok dokumentálása sokkal szélesebbkörű. Ez a munka 1950-ben indult meg a "Bulletin. A külföldi szakirodalom dokumentációja" című lapszemlében. Esetenként átlagban 150 külföldi lapot kivonatolt, 1952 vége, illetve 1953 eleje óta a Bulletin 5 sorozatban jelenik meg. Minden sorozat 100 külföldi

lapot dolgoz fel. 1952-ben az 5 sorozat összesen 15.000 kivonatot közöl, 1953-as előirányzata 34.000 kivonat.

A Jugoszláv Tudományos Akadémia kiadásában külön francia-nyelvű Bulletin is megjelenik, amely a hazai folyóiratok technológiai tárgyu cikkeit ismerteti.

Magyarország dokumentációs eredményeinek ismertetéséről a szerző 1947 és 1950 között megjelent kiadványokra támaszkodik. Történeti ismertetést közöl a Műszaki Dokumentációs Központ kialakulásáról és fejlődéséről egészen az Országos Műszaki Könyvtárral való egyesítéséig. Ennek az időszaknak dokumentációs jellegű kiadványait meglehetősen össze-visszaságban ismerteti; megállapítható nehézségei voltak a magyar nyelv részleges megértésében is. Az 1950 óta elért dokumentációs eredményeket, a nem műszaki dokumentációs központok munkásságát egyáltalán nem ismerte.

Kiadványaink formai méltatása után semmi kritikai észrevételt nem közöl, csupán a jugoszláv dokumentációs munkával való összehasonlítás kapcsán állapítja meg, hogy Magyarországon inkább a hazai műszaki értelmiség külföldi folyóiratcikkek alapján folyó tájékoztatása folyik és a magyar eredmények külfölddel való ismertetése, főleg csak műszaki vonalon. Ugyanakkor Jugoszláviában nagyobb mértékben foglalkoznak a hazai eredmények /az alkalmazott tudományoktól a műszaki tudományokon át az orvostudományig és a mezőgazdasági tudományig/ bel- földi ismertetésével. Megállapítja azt is, hogy Jugoszláviában csak igen kevés orosznyelvű szakfolyóiratot vonnak be a dokumentációs tájékoztató munkába.

A cikk végén közölt bibliográfia idejét mult, nem használható. A szerző végezetül kifejezi azt a reményét, hogy mind Magyarország, mind Jugoszlávia továbbhaladva a megkezdett uton még jobb eredményt fog elérni központosított dokumentációjával. /B.S./

002.66:658.5

A dokumentáció feladata és helye az üzemben. - FRITZSCHE, H. J. - Die Technik, 1955. aug. p. 494-495, T:OMK.

A rövid, de igen tartalmas cikk a dokumentáció és a dokumentalista feladataival és üzemi dokumentációs szolgálattal foglalkozik. Szemléltetően mutatja be egy üzemi tájékoztatási központ /Informationszentrum/ sémáját. A tájékoztatási központ a következőképpen tagozódik:

- 1./ Archivum: gyűjti az üzemen belüli dokumentumokat, tájékoztatást csak ritkán ad;
- 2./ Műszaki-tudományos könyvtár: beszerzi a tudományos irodalmat. Főképpen gyűjt, kisebb mértékben tájékoztat.
- 3./ Dokumentációs szolgálat: elsősorban tájékoztat, kis mértékben gyűjt.

- 4./ Technikai kabinet: elsősorban propagál, gyűjtést alig végez. Ennek a négy szervnek természetesen a leg-szorosabban együtt kell működnie. Csak így végezhetik el a leghatékonyabban a gyűjtést, tájékoztatást és propagálás közös munkáját, s így válhatnak valódi és egy-séges tájékoztatási központtá. /Gy.P./

02(091)

A könyvtártörténet tankönyve. - VORSTIUS, J.: Grundzüge der Bibliotheksgeschichte, 5. Aufl. Leipzig, 1954. Harrassowitz, p. 138.

Vorstius 5. kiadásban megjelent összefoglaló műve igen alkalmas arra, hogy a könyvtártörténet iránt érdeklődőknek általános tájékoztatást nyújtson. A németül tudó műszaki könyvtárosok Vorstius könyvét elolvasva jelentős mértékben kibővíthetik az OMK szakkönyvtárosi tanfolyamának a könyvtártörténetre vonatkozó jegyzetéből szerzett ismereteiket. /Gy.P./

025.21(42)

Szakosítás és a beszerzések koordinálása az angol könyvtárakban. - Nature, 1955. jul. 9. p. 62-63, T:OMK.

A Library Association /Könyvtárosok Egyesülete/ 37 oldalas kiadványának rövid ismertetése a tervszerűen és rendszeresen irányított szakozás és beszerzés /főképpen folyóiratok/ kérdéseiről kiemelve az egyetemi és szakkönyvtárak ezirányú feladatait. /Gy.P./

025.6

Folyóiratkörözés. - HANSON, C. W. - Aslib Proceeding, 1954. aug. p. 143-145.

Az Aslib 1200 tagja részére kérdőíveket küldött ki, melyben válaszokat kér arra, hogy hogyan és milyen mértékben körözi a folyóiratokat. A beküldött válaszok igen érdekes képet nyújtanak arra vonatkozólag, hogy a folyóiratoknak ilyen módon való terjesztése miként kerül alkalmazásra a legkülönbözőbb könyvtárakban.

A beküldött válaszokból kiderül, hogy a választ küldött könyvtárak 96 %-a rendszeresen körözi a lapokat. 88 %-uk nem válogatva, automatikusan körözi ugyanazokat a lapokat ugyanazoknak az olvasóknak. A megmaradó 12 % eseténként állítja össze köröző jegyzékeit a könyvtáros előzetes vizsgálata alapján.

./.

A "hol, hány lapot köröznek" kérdésre a következő válaszok érkeztek:

Lap:	1-24,	24-49,	50-74,	75-99,	100-124,	125-149,	150-
Vállalat:	36	44	45	23	28	34	92

"Hány olvasó között körözik a lapokat?"

Olvasó:	1-24,	25-49,	50-74,	75-
Intézmény:	100	74	40	93

Az esetek 19 %-ában az olvasó valójában a csoport, laboratórium, vagy különálló gyárrészleg.

"Átlagban hány lapot kap egy olvasó?"

Lap/olvasó:	1-3,	4-6,	7-9,	10-
Intézmény:	22	75	62	96

Az adatok nem teljesen megbízhatóak, de az átlaga 10,1. /Itt említjük meg, hogy Bernal professzor szerint egy kutató rendszer munkája mellett 7,7 folyóiratot olvas el havonta./

Az egy olvasóra jutó körözött lapok átlagos számánál jelentős különbség van aszerint, hogy a körözés ellenőrzés nélküli-e /ebben az esetben 12/, vagy ellenőrzéses, /ebben az esetben 8/.

A következő kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy 160 helyen használják az ellenőrzéses és 150 helyen az ellenőrzés nélküli körözést.

Az utolsó kérdés arra irányult, hogy mennyi időt fordítanak körözésre /ember-óra-hetenként/. A beérkezett válaszok szerint egy személy egy munkaóra alatt a következőket végzeheti el:

a./ Ellenőrzés nélküli körözés esetében 65-97 művelet /az egy főre eső lapok átlagos száma szorozva a körözésre kijelölt olvasók számával/.

b./ Ellenőrzéses körözés esetén 42-55 művelet.

Az ellenőrzéses rendszer ezek szerint 1,7-szer több időt vesz igénybe, de ezek az adatok nem megbízhatóak, a hibaforrások nagy számának eshetőségét tekintve.

A körözés költsége kisebb, mint a szolgálat értéke, ha az igénybevevők érdekeivel jól találkozik. Következésképpen az olvasók érdekeiből kell, hogy kiinduljon és nem a könyvtáros kényelméből. /B.S./

A MAGYAR KÖNYVSZEMLE.

Könyvtárosaink régóta hiányolják tudományos színvonalu, könyvtártudományi folyóirat megjelenését. Ezt a hiányt pótolja a hosszabb szünet után újonnan megjelenő "Magyar Könyvszemle", a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtártudományi Főbizottságának negyedévenként megjelenő folyóirata.

A folyóirat 1. és 2. száma ez év júliusában összevont számként jelent meg.

VARJAS Béla a könyvtártudománynak elvi alapjaival és rendszerével foglalkozik a tanulmányában.

P.I. NYIKITIN ismerteti a Szovjetunió Tudományos Akadémiája mellett működő Tudományos Tájékoztató Intézet munkáját, ezen belül elsősorban az új szovjet referáló lapokat.

TÓTH András érdekes tanulmányban számol be a budapesti Egyetemi Könyvtár új épülete körül a XIX. században lefolyó hosszas küzdelemről.

SZENTMIHÁLYI János és TÖRÖK Bálint a tudományos könyvtárak olvasószolgálatának néhány problémáját tárgyalják.

B.KOROKNAY Éva, Győr régi könyvkötészetéről számol be, illusztrációkkal tarkított tanulmányban.

Kisebbségi közlemények, Figyelő- és Szemle rovat egészítik ki a 160 oldalas, könyvnek is beillő tudományos folyóiratot.

A Magyar Könyvszemle harmadik száma /1955. szeptember/, DOMANOVSKY Ákos "A leltározás és a raktározás új rendje a budapesti Egyetemi Könyvtárban" c. cikkével kezdődik. A Figyelő rovatban BARABÁSI Rezső az Országos Könyvtárügyi Tanács működéséről számol be. GERŐ Gyula a "Magyar Könyv 10 éve" c. kiállításról ír. V. WALDAPFEL Eszter a könyvtári és levéltári gyűjtőkör problémájával foglalkozik.

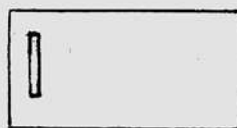
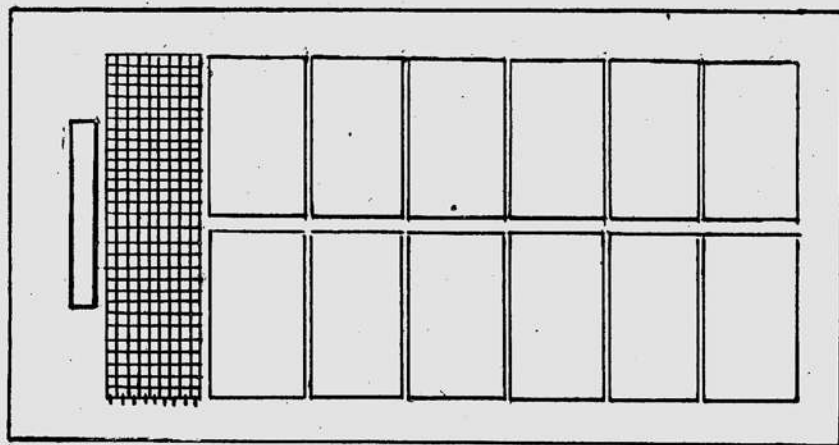
TÓKÉS László a műszaki könyvtárosokat is közelről érintő kérdést, a mikrofilmolvasókészülékek kérdését tárgyalja.

Műszaki Könyvtárosaink közül azok, akik könyvtári vonalon továbbképezni kívánják magukat, nagy haszonnal forgathatják a Magyar Könyvszemlét.

A folyóirat előfizetési ára 60.- Ft. /J.L./

A Kodak "minicard" rendszer alkalmazása dokumentációs célokra. - TYLER, A. W.; MYLERS, W. L.; KUIPERS, J. W. - American Documentation, 1955. jan. p. 18-32. T.:OMK.

A minicard egy 16 x 32 mm-es filmkocka, amit az egyik végén lévő keskeny nyíláson át fém nyársra felhuzva raktározunk. Általában 12 dokumentum felvétele helyezhető el rajta, azok tartalmára vonatkozó pontrendszerű tájékoztatóval /code/együtt.

Minicard

A felvételek, vagy a code pontjai más arányban is elhelyezhetők a filmkockán. A minicard magában egyesíti a mikrofilm és a lyukkártya előnyeit: igen kis helyen raktározható és szelektora segítségével gyors kutatást és feldolgozást, tesz lehetővé. /B.S./

026:658.5

A műszaki könyvtár feladatai és helye az üzemben.

- BRAMER, J. - Die Technik, 1955. aug. p. 491-493, T.:OMK.

Az üzemi könyvtárak két fontos feladatot szolgálnak: egyrészt munkaeszközök, másrészt pedig művelődési és szórakozási eszközök. Az első feladatot a műszaki könyvtárak, a másodikat az üzemi közművelődési könyvtárak látják el. A szerző

foglalkozik a kétféle könyvtártípus funkciójával, összetételével és egymáshoz való viszonyával, végül pedig felveti a kérdést, hogy a kétféle könyvtárat egyesíteni kell-e, vagy szétválasztani. A felelet: nagyüzemekben az üzemi és a műszaki könyvtárat szervezetileg és helyileg el kell választani, kisebb üzemekben pedig a körülményeknek megfelelően minden esetben mérlegelni kell az elválasztást. /Gy.P./

667.6.013.5:026:002.66

Az Imperial Chemical Industries Ltd. festékanyag osztályának könyvtárai. - Nature, 1955. jul. 23. p. 151-152, T:OMK.

Az I.Ch.I. új könyvtáráépületének megnyitása. A fejlesztési igazgató szerint az elsőrendű tudományos szakkönyvtár a kutatás megszervezésének a magja, s a tudományos alkotómunka ösztönzője. Az új könyvtáráépület elrendezése, a könyvtári helységek felszerelése és méretei. Az épületben 3 könyvtár kapott helyet: egy központi könyvtár, egy műszaki könyvtár és egy szabadalmi könyvtár. /Gy.P./

H I R E K - K Ö Z L E M É N Y E K

A Kábel- és Sodronykötélgvár könyvtárosa /Ungvári Lászlóné/ a német teljes táblázat alapján összeállította és a vállalat gyűjtőkörére vonatkozó decimális mutatóját könyvforma helyett -ujítás-ként- hirdetőoszlophoz hasonlóan készítette el forgatható nyolcszögletű hasábra felragasztva. A forgatható táblázat nemcsak a dokumentációs feldolgozó munkában jelent nagy segítséget, hanem az olvasók is könnyebben tudják használ-

ni a technikai tájékoztatásnak ezt a segédeszközét.

x

A Hiradástechnikai Ipari Kutató Intézet szakkönyvtára mellett házi fotolaboratóriumot állítottak fel. A laboratórium a Hiradástechnikai Tanács dokumentációs igényeit is kielégíti. A műszaki könyvtár házilag készült dokumentációs anyagait témaszerint csoportosítva és kötve eljuttatja a baráti népi demokratikus országokba is.